

Marek ĎURČANSKÝ, *Dvoji obléhání Nymburka (1631 a 1634). Událost a paměť*, České Budějovice, Bohumír Němec – Veduta 2023, 103 s. ISBN 978-80-88030-79-9.

Třicetiletá válka a stejně tak dějinný vývoj městských organismů a jejich role v jednom z nejvýznamnějších a nejdelších konfliktů evropské historie raného novověku představují dlouhodobou stálou zájmu jak odborné, tak čtenářské veřejnosti v našich zemích.¹ Ba co víc, v posledních minimálně dvaceti letech je co do badatelských trendů i objemu vydávaných publikací na čelním místě v domácí historiografii vojenství starších dějin.² Marek Ďurčanský vedle toho patří k významným představitelům urbánní historiografie, je znalcem zejména vývoje správy českých měst v první polovině 17. století a Nymburk patří k pro něj důležitým místům, kterému se badatelsky věnoval opakovaně.³ Ve své nejnovější publikaci přibližuje osudy „českého Magdeburku“ (odkaz na i na tehdejší poměry šokující zničení tohoto významného říšského města Tillyho vojskem roku 1631). Knížka středního formátu není rozsahem příliš objemná, má 75 stran autorského textu (to však vychází z nastavení a požadavků edice, v níž kniha vychází, nikoliv z nedostatku psavosti autora), zato však bezpochyby přitáhne čtenáře atraktivitou obsahu i autorským zpracováním.

Rozvržení a struktura knihy – stejně jako autorský rukopisný styl – jsou čtenářsky velmi přívětivé, zároveň odpovídá tomu, co se logicky nabízelo. V topograficky pojaté úvodní kapitole Marek Ďurčanský pro čtenáře rekonstruuje na základě starých vedut, plánů i dobových fotografií dnes již do značné míry zaniklý či nenávratně změněný svět Nymburka 17. století coby základní prostor, kulisu i jeviště následně popisovaných událostí. Navazující kapitola se věnuje vojensko-politickému kontextu od vydání restitučního ediktu v říši roku 1629 a postupné cestě Saska od „spojenecké“ neutrality až do tábora odpůrců Habsburského arcidomu. Tažení saského invazního vojska maršála Arnima sledujeme až

-
- 1 Z poslední doby např. Jan KILIÁN, *Měšťan a šelma. S vojskem ve městech za třicetileté války*, Praha 2022; Vít MIŠAGA, *Dánský vpád. Dva roky války ve Slezsku a na Moravě 1626–1627*, České Budějovice 2023 či další publikace z relativně nové, ale již početné edice *Útrapy a hrůzy třicetileté války*, v níž vyšla i Ďurčanského kniha.
 - 2 Blíže Jiří HUTEČKA – Vítězslav PRCHAL, *Quo vadis et Quid es? Česká historiografie vojenství, trendy a přehled bádání 2002–2022*, ČČH (v tisku).
 - 3 Výběrově alespoň Marek ĎURČANSKÝ, *Česká města a jejich správa za třicetileté války. Zemský a lokální kontext*, Praha 2013; TÝŽ, *Nymburk a jeho správa za třicetileté války*, Nymburk 2012; TÝŽ, *Rekatolizace českých královských měst v prvním pobělohorském desetiletí. Pokus o srovnání*, Documenta Pragensia 33, 2014, s. 45–57; TÝŽ, *Nymburk v letech 1629–1634 ve světle městských register a jiných pramenů*, 1–2, Středočeský sborník historický 25, 1999, s. 85–104, 26–27, 2000–2001, s. 15–43; též Josef MERKL, *Dějiny Královského města Nymburka*, k vydání připravili Marek Ďurčanský, Tomáš Rata a Igor Votoupal, Nymburk 2012.

před Nymburk, když vyvrcholilo střetem před městem s císařskými jednotkami, krátkým obléháním a vypálením Nymburka. Už v této kapitole se Marek Ďurčanský věnuje nejen samotné události, ale rozšiřuje svůj pohled i na dobové reakce a bezprostřední ohlasy u současníků (Kezelius, Stránský, Adam ml. z Valdštejna). Jestliže první dobytí Nymburka Sasy v roce 1631 znamenalo pro měšťany zejména materiální strádání (autor věnuje několik odstavců životu ve vypáleném městě a snahám městské reprezentace o získání různých úlev standardní strategií pomocí košatého vylíčení jejich trudné situace v suplikách na nadřazená místa), to nejhorší mělo teprve přijít. Druhé dobytí Nymburka opět Sasy, tentokrát však útokem (město se nevzdalo) roku 1634 znamenalo už výrazné ztráty na životech nejen těch, kteří aktivně spolubránili své město na hradbách se zbraní v ruce, ale také obyvatel či okolní drobné šlechty, ukryté ve městě před polní armádou, po zteči města. Dle soudobého vojenského práva se rabovalo v ulicích, vítězští vojáci ale neušetřili ani obyvatelstvo shromážděné a ukryté v městském kostele.

Marek Ďurčanský vychází z dochovaných pramenů z obou stran, které mezi sebou komparuje, výsadní postavení (a zcela právem) má však pamětní zápis nymburského měšťana Jana Šuda ze Semanína. Ten k němu připojil i sociálně stratifikovaný soupis obětí saského řádění v dobytém městě, což dovolilo zpracovat kapitolu, věnující se právě nejen počtům, ale rovněž jménům a sociální hierarchii obětí a tam, kde to bylo možné, i jejich vyvedení z historické anonymity a stručné představení, kým byli, když ještě chodili po Nymburku či jeho okolí.

Líbí se mi (a v rámci dosavadních publikací dané ediční řady to je spíše výjimkou), že se autor zaměřuje nejen na samotný popis událostí, ale také – a tím celá kniha vrcholí – na jejich druhý život. Za pomoci již respektovaného konceptu míst paměti Pierra Nory v poslední nejdelší kapitole (poté, co se ještě věnoval obnově města a dobovému přirovnávání Nymburka k magdeburským událostem) Marek Ďurčanský ukazuje, jak jím představené události rezonovaly v paměti budoucích generací a jakými prostředky si je připomínali. V samotném městě se bezprostředně po události vyvinula tradice vzpomínkových výročních mší v onom kostele sv. Jiljí (původně sv. Mikuláše). Druhým nejstarším prostředkem a nástrojem budování paměti byl vlastně spis měšťana Šuda, vzniklý s několikaletým odstupem, který do značné míry umožnil autorovi rekonstrukci dobytí města. Vedle těchto dvou bezprostředních paměťových nástrojů kodifikujících událost to byla zejména lokální historiografie, jejíž forma zachycování události zejména v 19. a 20. století je pro Marka Ďurčanského v této poslední a nejdelší „paměťové“ kapitole důležitá.

V tomto směru je třeba poznamenat, a poslední kapitola právě dočtené knihy je k tomu skvělou inspirací, že nejnovější knižní počín Marka Ďurčanského dělá čest svému tématu a zároveň jej vhodným způsobem posouvá, neboť představuje nový díl „žitě“, a tudíž

vyvíjející se, paměti válečného příběhu Nymburka a jeho lidí v první polovině 30. let 17. století, dodnes zřejmě spoluutvářející identitu místa a města.

PhDr. Vítězslav Prchal, Ph.D.

Ústav historických věd, Fakulta filozofická,

Univerzita Pardubice

Vitezslav.Prchal@upce.cz

ORCID: 0000-0002-2281-2662